

Pl. ÚS 36/93

Práce vysokoškolského učitele vykazuje specifické znaky, které pramení z významu a účelu jeho činnosti spočívající zejména ve výchově mladé vysokoškolsky vzdělané generace. Proto jsou učitelé odpovědní za to, aby zprostředkovali zadání vysoce odborných poznatků při splnění podmínky světonázorové objektivnosti. Tyto požadavky vyjadřuje demokratický stát v článku 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož každý má právo na vzdělání. Z tohoto hlediska hodnotí Ústavní soud i účel a smysl článku II zákona č. 216/1993 Sb. Jde zejména o to, aby byla v oblasti vysokých škol odstraněna rezidua minulosti při obsazování pracovních míst učitelů a vědeckých pracovníků vysokých škol a tak zajištěna skutečná objektivita vyučování.

Ústavní soud České republiky

rozhodl v plénu ve věci navrhovatele - skupiny poslanců Parlamentu České republiky a účastníka řízení - Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, o návrhu na zrušení čl. II zákona č. 216/1993 Sb. , kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb. , o vysokých školách a na zrušení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb. , o vysokých školách, ve znění zákona č. 216/1993 Sb. , kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, t a k t o :

N á v r h s e z a m í t á .

O d ů v o d n ě n í

I.

Skupina 43 poslanců podala návrh na zrušení § 27 odst. 8 zák.č. 172/1990 Sb. , o vysokých školách ve znění zákona č. 216/1993 Sb. a na zrušení článku II zákona č. 216/1993 Sb. s poukazem na to, že jsou v rozporu

- s článkem 1 Ústavy České republiky,
- s články 1 , 3 odst. 1 , 4 odst. 3 a 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listiny"),
- s články 3 odst. 2 a 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech ,
- s Úmluvou č. 111 o diskriminaci (zaměstnání a povolání),
- s Úmluvou č. 122 o politice zaměstnanosti (článek 3).

Návrh skupiny poslanců byl odůvodněn takto:

1. Článek II zákona č. 216/1993 Sb. stanoví, že učitelům a vědeckým pracovníkům vysokých škol, kteří ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona mají sjednaný pracovní poměr na dobu neurčitou, se mění v pracovní poměr na dobu určitou do 30. září 1994.

Navrhovatel ve vztahu k tomuto článku uvádí, že je zejména v rozporu s článkem 36 odst. 1 Listiny, neboť zbavuje učitele a vědecké pracovníky vysokých škol (dále jen "VŠ") možnosti domáhat se u nezávislého a nestranného soudu, aby přezkoumal zákonnost důvodu ukončení jejich pracovního poměru. Mimo to se bez bližší specifikace (k tomuto článku) dovolávají porušení dalších ústavních předpisů, které jsou v návrhu citovány.

Z hlediska mezinárodního práva je prý cit. čl.II v rozporu s článkem 3 odst. 2 Mezinárodního paktu

o občanských a politických právech . Napadený článek dále znamená, že uvedení pracovníci jsou rovněž zbaveni ochrany ze strany odborových orgánů ve smyslu článku 3 Úmluvy č. 122 o politice zaměstnanosti . Podle tohoto ustanovení při provádění této úmluvy bude se zástupci osob, jichž se dotknou opatření, která mají být učiněna, zejména se zástupci zaměstnavatelů a pracovníků, projednána politika zaměstnanosti, aby se pak mohlo plně přihlídnout k jejich zkušenostem a názorům a aby byla zajištěna jejich plná spolupráce při stanovení této politiky a získávání podpory pro tuto politiku.

2. Ustanovení § 27 odst. 8 cit. zákona stanoví, že pracovní poměr učitelů a vědeckých pracovníků vysokých škol se sjednává na dobu určitou v trvání dvou až pěti let: na kratší dobu jej lze sjednat, jestliže o to pracovník požádá.

a) Navrhovatel uvádí, že toto ustanovení, které vylučuje sjednávání pracovních poměrů na dobu neurčitou, je v rozporu s obecným principem vyjádřeným v ust. § 5 zákoníku práce , podle něhož se pracovní právní vztahy učitelů VŠ (a dalších tam uvedených pracovníků) řídí zákoníkem práce , pokud zákon nestanoví jinak. Obligatorní pracovní poměr učitelů a vědeckých pracovníků VŠ na dobu určitou není vyvolán specifickými odlišnostmi od standardních pracovních vztahů a proto je v rozporu s čl. 4 odst. 4 Listiny , podle něhož omezení (rozuměj základních práv a svobod) nesmějí být zneužívána k jiným účelům než pro které byla stanovena. Pracovní poměry ve smyslu ust. § 30 odst. 1 zákoníku práce se primárně sjednávají na dobu neurčitou. Pouze fakultativně je lze sjednat na dobu určitou, a to nejdéle na tři roky (§ 30 odst. 2 zák. práce). Zmocnění vlády stanovit, v kterých případech lze pracovní poměr na dobu určitou sjednat, případně prodloužit na dobu přesahující tři roky, nebo sjednat opětovně (§ 30 odst. 3, písm. a), b) zák. práce), bylo provedeno ustanovením § 3 odst. 1, 2 nařízení vlády č. 223/1988 Sb. Ustanovení § 30 odst. 2, 3 zák. práce a ust. § 3 prováděcího nařízení vlády jsou koncipována tak, že se vztahují pouze na nově uzavírané pracovní poměry a nevylučují, aby byly sjednávány i pracovní poměry na dobu neurčitou. (Pozn. Návrh skupiny poslanců byl podán ještě před přijetím zákona č. 74/1994 Sb. , kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.)

b) Zavedení pracovního poměru uvedených pracovníků výlučně na dobu určitou nelze odůvodnit nebo ospravedlnit ani omezením výkonu těchto povolání ve smyslu článku 26 odst. 2 Listiny , který dovoluje zákonem stanovit podmínky a omezení určitých povolání nebo činností. c) Stanovení pracovního poměru učitelů a vědeckých pracovníků VŠ obligatorně na dobu určitou a vyloučení práva sjednat tyto pracovní poměry též na dobu neurčitou je diskriminací určité skupiny pracovníků a je v rozporu s článkem 1 Ústavy , podle něhož je Česká republika demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka, s článkem 1 Listiny upravujícím rovnost všech lidí v právech, s článkem 3 odst. 1 Listiny , který zakotvuje nepřipustnost jakékoli diskriminace a s článkem 4 odst. 3 listiny , který nepřipouští, aby zákonná omezení základních práv a svobod platila jen pro některé případy, ačkoli splňují podmínky stanovené pro všechny případy. d) Z hlediska mezinárodního pak navrhovatelé poukazují na rozpor § 27 odst. 8 cit. zákona s článkem 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech , podle něhož si jsou všichni lidé před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů, jakož i s Úmluvou č. 111 o diskriminaci (zaměstnání a povolání). Diskriminace spočívá v takovém rozlišování učitelů a vědeckých pracovníků VŠ od ostatních pracovníků, která má za následek výše uvedené porušení stejného zacházení v zaměstnání nebo povolání.

II.

Ústavní soud nejdříve přezkoumal návrh skupiny poslanců po stránce formální. Důvody pro odmítnutí návrhu ve smyslu § 43 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. , o Ústavním soudu neshledal.

III.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ve svém vyjádření ze dne 6. 12. 1993 uvedla, že na přijatém

zákonu trvá. Zákon byl řádně podepsán a vyhlášen. Smyslem zákona je dosažení možnosti mobility pedagogických pracovníků a zabezpečení výuky pedagogy, kteří si budou udržovat a zvyšovat odbornou kvalifikaci v souladu s novými poznatky vědy a techniky. Současně je sledována i možnost transformace vědeckých pracovníků z Akademie věd na vysoké školy.

IV.

Pro celkový obraz projednávané problematiky si Ústavní soud vyžádal zprávu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Touto zprávou ze dne 11. 1. 1994 zjistil, že k 31. 10. 1989 bylo na VŠ zaměstnáno 11 906 učitelů, z toho 1 031 profesorů, 2 989 docentů a 7 886 asistentů. V období od 1. 1. 1990 skončilo pracovní poměr z iniciativy VŠ 806 pracovníků (z toho 56 profesorů a 106 docentů), do důchodu odešlo 1 089 a na vlastní žádost na jiné pracoviště 1 764 pracovníků, z toho 81 profesorů a 230 docentů. K 31. 10. 1993 bylo na VŠ zaměstnáno celkem 12 648 učitelů, z toho 1 130 profesorů, 3 307 docentů a 8 211 odborných asistentů. Vědeckopedagogické hodnosti získalo jmenováním v období let 1969 - 1989 393 profesorů a 1 645 docentů. Po 1. 1. 1990 přešlo na VŠ 5 941 pracovníků, z toho 292 profesorů a 637 docentů. Z pracovišť Akademie věd přišlo na VŠ v roce 1993 celkem 233 vědeckých a odborných pracovníků.

Citovaná zpráva dále uvádí, že stav ke dni 1. 1. 1990 vychází zejména z právní úpravy, která platila od účinnosti zákona o vysokých školách č. 39/1980 Sb. a od účinnosti vyhlášky Ministerstva školství ČSR č. 111/1980 Sb., o postupu při jmenování profesorů a docentů a při obsazování volných míst učitelů VŠ. Podle této právní úpravy přestalo být podmínkou pro získání titulu "docent" habilitační řízení a titul mohl získat (stejně jako titul "profesor") uchazeč, který vycházel z vědeckého světového názoru, prokázal pedagogickou způsobilost, schopnost tvořivě vědecky nebo umělecky pracovat nebo prokázal vědeckou nebo uměleckou způsobilost vytvořením společensky významných prací a měl potřebnou praxi. Ustanovení § 3 cit. vyhlášky Ministerstva školství ČSR navíc umožňovalo ministru školství jmenovat docenty, popřípadě navrhnout jmenování profesorů, i bez splnění stanovených podmínek pro jmenování. Obdobná úprava však platila i před rokem 1980 (srov. § 55a, odst. 1, písm. e) zák. č. 163/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 19/1966 Sb., o vysokých školách).

Pokud se týká jmenování profesorů a docentů, byly v době před listopadem 1989 návrhy zpracovávány a předávány ministru školství ve dvou částech a to odborné a kádrové. Obě části byly posuzovány odděleně odborem vysokých škol a odborem kádrovým a jejich stanoviska sjednocovala gremiální porada náměstka ministra pro vysoké školy. Závěry gremiální porady byly konzultovány na oddělení školství a vědy ÚV KSČ a teprve v případě kladného výsledku konzultace jmenoval ministr docenty, případně postoupil návrhy na jmenování profesorů Úřadu vlády ČSR, který je po projednání zaslal prezidentu republiky.

V.

Ustanovení ústavních zákonů a mezinárodních smluv ve smyslu článku 10 Ústavy, jež jsou podle názoru skupiny poslanců napadenými ustanoveními zákona č. 216/1993 Sb. porušeny, stanoví toto: - článek 1 Ústavy: Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. - článek 1, první věta Listiny: Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. - článek 3 odst. 1 Listiny: Základní práva a svobody zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. - článek 4 odst. 3 Listiny: Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. - článek 36 odst. 1 Listiny: Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech i u jiného orgánu. - článek 3 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech: odstavec 2 tohoto článku neexistuje (srov. strana 12). - článek 2, bod 3, písm.

b) téhož Paktu : Každý stát, který je smluvní stranou Paktu , se zavazuje zajistit, aby každá osoba, jež se domáhá takové ochrany (rozuměj účinné ochrany osoby, jejíž práva nebo svobody tímto Paktem uznané byly porušeny), měla na ni právo stanovené příslušnými právními, správními nebo zákonodárnymi orgány nebo jakýmkoli jiným orgánem ustanoveným právním systémem státu a aby měla možnost právní ochrany. - článek 26 téhož Paktu : Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu bez jakékoli diskriminace. Zákon zakáže jakoukoli diskriminaci a zaručí všem osobám stejnou a účinnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů, např. podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, majetku a rodu. - článek 3 Úmluvy o politice zaměstnanosti č. 122 : Při provádění této Úmluvy bude se zástupci osob, jichž se dotknou opatření, která mají být učiněna, zejména se zástupci zaměstnavatelů a pracovníků, projednána politika zaměstnanosti, aby se pak mohlo plně přihlídnout k jejich zkušenostem a názorům a aby byla zajištěna jejich plná spolupráce při stanovení této politiky a získávání podpory pro tuto politiku. Úmluva o diskriminaci (zaměstnání a povolání) č. 111 v člancích zejména přicházejících v úvahu: - článek 1 odst. 1: Pro účely této Úmluvy výraz "diskriminace" zahrnuje a): jakékoli rozlišování, vylučování nebo dávání přednosti založené na rase, barvě pleti, pohlaví, náboženství, politických názorech, národnostním nebo sociálním původu, které má za následek znemožnění nebo porušení rovnosti příležitostí nebo zacházení v zaměstnání nebo povolání. - článek 2: Každý členský stát, pro který je tato Úmluva v účinnosti, se zavazuje vyhlásit a provádět vnitrostátní politiku zaměřenou na prosazování rovnosti příležitostí a v zacházení v zaměstnání a povolání metodami přiměřenými vnitrostátním podmínkám a zvyklostem tak, aby byla odstraněna jakákoli diskriminace v tomto směru. - článek 3 písm. b), c): Každý členský stát, pro který je tato Úmluva v účinnosti, se zavazuje metodami přiměřenými vnitrostátním podmínkám a zvyklostem vydávat zákony a podporovat výchovné programy, způsobilé zajistit přijetí a provádění této politiky a zrušit jakákoli zákonodárná ustanovení a změnit jakákoli správní opatření nebo praxi, které jsou neslučitelné s touto politikou.

VI.

Vlastní rozbor problematiky

ad 1) Ústavní soud se v první řadě zabýval napadeným článkem II cit. zákona , podle něhož učitelům a vědeckým pracovníkům VŠ, kteří ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona mají sjednaný pracovní poměr na dobu neurčitou, se mění v pracovní poměr na dobu určitou do 30. září 1994. Dospěl k následujícím závěrům:

Práce vysokoškolského učitele vykazuje specifické znaky, které pramení z významu a účelu jeho činnosti spočívající zejména ve výchově mladé vysokoškolsky vzdělané generace. Proto jsou učitelé odpovědní za to, aby zprostředkovali získávání vysoce odborných poznatků při splnění podmínky světonázorové objektivnosti. Tyto požadavky vyjadřuje demokratický stát v článku 33 odst. 1 Listiny , podle něhož má každý právo na vzdělání. Z tohoto hlediska hodnotí Ústavní soud i účel a smysl napadeného článku II zákona č. 216/1993 Sb. Jde zejména o to, aby byla v oblasti vysokých škol odstraněna rezidua minulosti při obsazování pracovních míst učitelů a vědeckých pracovníků VŠ a tak zajištěna skutečná objektivita vyučování. O dosažení tohoto cíle se zákonodárce již jednou pokusil a to v ust. § 37 odst. 1 zákona č. 172/1990 Sb. , o vysokých školách. Tento předpis opravňoval rektora VŠ na návrh akademického senátu fakulty vypsat konkurz i na obsazené místo, pokud je tento postup odůvodněn potřebou zabezpečit příslušnou odbornou a morální úroveň vysoké školy. Učitelé nebo vědeckému pracovníku, který v konkurzu neobstál nebo se konkurzu odmítl zúčastnit, může dát vysoká škola výpověď. Uvedená ustanovení však v praxi zůstala obsoletní a neosvědčila se. To je z cit. zprávy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zjevně patrné (srov. i další odstavec).

Jedním ze základních principů každé demokratické společnosti je vytvoření rovných možností pro všechny. Proto je nezbytné zabezpečit i pro učitele a vědecké pracovníky VŠ stejnou "startovací plochu" a to jak pro stávající pracovníky, tak i pro ty, kteří mají zájem o vědeckopedagogickou práci

a jimž režim v době před listopadem 1989 takovou činnost neumožňoval. Tato úvaha se opírá i o cit. zprávu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, z níž plyne, že k personálním změnám na VŠ po roce 1989 v zásadní míře nedošlo. Ostatně, jak vyplývá z této zprávy, byli to především asistenti, kteří odešli z vysokých škol a nikoli profesori a docenti, již vzhledem k svému významu výchovu a vzdělávání mladé generace ovlivňují nejvíce. Současně je třeba zdůraznit, že jmenování profesorů a docentů probíhalo podle kádrového pořádku ÚV KSČ a byla tedy převážně preferována politická spolehlivost oproti úrovni odborné.

Podle přesvědčení Ústavního soudu je odchýlná úprava pracovního poměru učitelů a vědeckých pracovníků VŠ provedená v napadeném článku II v plném souladu i s ustanovením § 5 zákoníku práce, podle něhož pracovní právní vztahy učitelů VŠ (a dalších tam uvedených pracovníků) se řídí zákoníkem práce, pokud zákon nestanoví jinak. Zde je třeba zdůraznit, že cit. ustanovení § 5 je uvedeno v obecných ustanoveních zákoníku práce a z toho důvodu připouští odlišnost úpravy pracovního poměru u učitelů VŠ ve všech oblastech pracovních vztahů. Je tomu tak proto, že práce vysokoškolského učitele má řadu zvláštních znaků, jejichž společným jmenovatelem je neslučitelnost s petrifikováním dosažené vědecké úrovně VŠ a jejich učitelů. Článek II novely zákona je tedy nesen tendencí odstranit stávající diskriminaci jiných vysokoškolských učitelů (kteří dosud neměli šanci na získání pevně obsazených vědeckopedagogických funkcí) a vytvořit pro všechny učitele VŠ rovné podmínky v konkurzním řízení. To již bylo ostatně vyjádřeno na jiném místě.

Dosavadní zákon o vysokých školách č. 172/1990 Sb. nezaručoval, že bude za současného personálního stavu VŠ zabezpečeno právo studentů na kvalitní výuku a zajištěn životní zájem české vědy a praxe na růstu nových odborníků, kteří by byli schopni uskutečnit kvalitativní zlom ve vzdělávání na úroveň vysokých škol. i Za této situace nezbyvá společnosti jiná cesta, která by naplnila cit. článek 33 Listiny, než učinit tak dalším zákonem. Pokud by společnost této možnosti nevyužila, odpovídala by za dále trvající porušování ústavního práva na vzdělání. Ta okolnost, že pracovní poměry učitelů a vědeckých pracovníků VŠ uzavřené ke dni účinnosti novely na dobu neurčitou, skončí ex lege dnem 30. září 1994, přirozeně nevylučuje možnost, aby se dosavadní učitelé a vědeckí pracovníci VŠ podrobili konkurzům, v nichž by prokázali svoji odbornou a morální úroveň. Na druhé straně je pouze tímto způsobem možné, aby byly také ostatním odborně a morálně způsobilým občanům zajištěny rovné možnosti ve vědeckopedagogické činnosti tak, že se i jim poskytne právo prokázat v konkurzním řízení své schopnosti. Současně je tím zabezpečena snazší možnost přechodu kvalifikovaných odborníků z pracovišť Akademie věd na vysoké školy. Nejde tedy o porušení principu rovnosti, jak uvádějí navrhovatelé, ale naopak o umožnění rovného přístupu k vědeckopedagogické činnosti všem způsobilým odborníkům na základě stejných podmínek odstraněním nespravedlivých privilegií minulé doby.

Podle článku 6 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech právo na práci zahrnuje právo každého na příležitost vydělávat si na živobytí svojí prací, kterou si svobodně vybere nebo přijme. Stát je povinen učinit potřebné kroky k ochraně tohoto práva, tedy vytvářet i stejné příležitosti pro všechny odborně a morálně kvalifikované pedagogy. Minulý režim toto právo dlouhodobě hrubě porušoval a z cit. zprávy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je zřejmé, že stav porušování principu rovnosti v přístupu k zaměstnání a porušování zásady stejných příležitostí trvá na vysokých školách do značné míry i nadále. To plyne z již zmíněné skutečnosti, že u učitelů a vědeckých pracovníků VŠ (zejména u profesorů a docentů) vznikla v době normalizace situace, že se nezřídka na tato místa dostali lidé konformní s tehdejšími režimem, již získali vědeckopedagogické hodnosti i bez habilitace, místa na vysokých školách "zablokovali" a nyní znemožňují vysokoškolskou práci ostatním učitelům a vědeckým pracovníkům VŠ a rovněž novým nezkompromitovaným občanům, kteří zatím neměli šanci na vysokých školách pracovat. Tím je zeslabena možnost konkurence různých pojetí a názorů, což je v rozporu se smyslem a účelem článku 33 odst. 1 Listiny, podle něhož každý má právo na vzdělání. Rozumí se tím právo na vzdělání, které odpovídá pojetí demokratické Ústavy a Listiny základních práv a svobod, jež sankcionuje svobodu projevu, právo na informace a svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby (

čl. 17 odst. 1 , čl. 15 odst. 2 Listiny).

Pokud navrhovatel namítal porušení zásady rovnosti s odkazem na článek 1 Listiny , je třeba zdůraznit, že rovnost občanů nelze chápat jako kategorii abstraktní, nýbrž jako rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy. Jestliže stát poskytne v zájmu zajištění svých funkcí určité skupině méně výhod než jiné, může tak učinit pouze ve veřejném zájmu a pro veřejné blaho. (srov. R 11/1992 Sbírky usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR, s jehož závěry se Ústavní soud ztotožňuje). Uvedená situace podle přesvědčení Ústavního soudu nastala, neboť právo na vzdělání, (zajištěné cit. článkem 33 odst. 1 Listiny) je v posuzované věci právem významnějším a hodným silnější ochrany než právo, jehož porušení je namítáno. Napadený článek zákona směřuje k zajištění řádné výchovy nových generací vysokoškoláků, jimž je třeba zajistit objektivní a nikoli jednostranné zprostředkování vědeckých poznatků, což stávající složení vysokých škol přiměřeně negarantuje. Z tohoto hlediska je třeba hodnotit i údajné porušení článku 4 odst. 3 Listiny , pokud je tvrzeno, že napadený článek II novely vytvořil nikoli sice nerovnost mezi učiteli a vědeckými pracovníky VŠ navzájem, ale nerovnost tzv. vnější mezi učiteli a vědeckými pracovníky VŠ na straně jedné a ostatními pracovníky na straně druhé. Uvedené tvrzení bylo již předchozími úvahami dostatečně vyvráceno.

Z těchto důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že rovnost v právech (čl. 1 Listiny), zákaz diskriminace v oblasti základních práv a svobod (článek 3 odst. 1 Listiny) a zásada, že zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky (článek 4 odst. 3 Listiny), nejsou článkem II zákona č. 216/1993 Sb. porušeny. Z týchž důvodů neshledal Ústavní soud ani porušení článku 1 Ústavy České republiky.

Ústavní soud se vzhledem k obsahu návrhu dále zabýval i údajným porušením článku 36 odst. 1 Listiny , podle něhož se každý může domáhat stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Navrhovatel cit. ustanovení interpretuje nesprávně, neboť rovněž toto základní právo lze aplikovat pouze v návaznosti na ostatní práva zaručená Listinou . Napadený článek II novely je ve vztahu k zákoníku práce ustanovením speciálním; Ústavní soud jej považuje, jak již bylo uvedeno, za konformní s uvedenými ústavními zákony a zdůrazňuje zejména ochranu hodnot zakotvených v cit. článku 33 Listiny, již tento předpis zajišťuje. Poukaz na článek 36 Listiny není v tomto případě na místě, neboť Listina poskytuje soudní (procesní) ochranu pouze tomu právu, které účastník právní řád (hmotné právo) garantuje. Jinak - důsledně vzato - by každé zúžení, popřípadě omezení subjektivních práv, což není v právním řádu zcela neobvyklé (např. stanovení odlišné hranice věku pro nárok na starobní důchod u mužů a u žen, aj.), znamenalo zbavení práva na soudní ochranu; tak ovšem právo zakotvené v článku 36 odst. 1 Listiny vykládat nelze. Smyslem tohoto ustanovení je tedy poskytnout právo na soudní ochranu k uplatnění svého práva, čili práva, které zákonodárce účastníkovi jako subjektivní právo zaručuje. Účastník má přirozeně možnost obrátit se na soud v mezích jeho kompetence vždy; článek 36 odst. 1 nelze ovšem vykládat jako právo na úspěch v soudním řízení. Toto ustanovení toliko znamená, že se soud musí návrhem zabývat a nemá právo ho odmítnout, jestliže jsou splněny procesní podmínky, za nichž může ve věci jednat (podmínky řízení).

V posuzované věci je nutno navíc vzít v úvahu, že nelze hovořit o definitivním skončení pracovního poměru u všech pracovníků (kteří měli ke dni účinnosti novely uzavřen pracovní poměr na dobu neurčitou) k datu 30. září 1994. Smysl zákona spočívá v tom, že před tímto datem by měla proběhnout konkurzní řízení a že úspěch v konkurzu bude znamenat další existenci pracovního poměru, který podle článku II novely k 30. 9. 1994 zanikl.

Proto Ústavní soud dovozuje, že ani článek 36 odst. 1 Listiny není napadeným článkem II zákona č. 216/1993 Sb. dotčen.

Z pohledu mezinárodněprávního navrhovatelé namítali rozpor uvedeného článku II s článkem 3 odst. 2 a s článkem 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech . U článku 3 odst. 2 se jedná o omyl, neboť odstavec 2 tohoto článku neexistuje. To poslanec JUDr. Vladimír Řezáč, který byl pověřen jednat jménem navrhovatele před Ústavním soudem, při ústním jednání výslovně

připustil a uvedl, že navrhovatel měl na mysli článek 2 odst. 3 písm. b) tohoto Paktu . Uvedené ustanovení v podstatě koresponduje k čl. 36 odst. 1 Listiny , jímž se již Ústavní soud zabýval. Lze tedy dovodit - a to ze stejných důvodů jako u čl. 36 odst. 1 Listiny - že článek II není v rozporu ani s čl. 2 bodem 3, písm. b) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

Pokud jde o článek 26 tohoto Paktu (který zakotvuje zejména rovnost všech před zákonem a právo na stejnou ochranu zákona bez jakékoli diskriminace), pak důvody, pro něž Ústavní soud neshledal protiústavnost článku II zákona v oblasti vnitrostátního práva, plně platí též pro posouzení otázky, zda je tento předpis v souladu s cit. článkem Paktu . Proto Ústavní soud i v tomto směru usoudil, že článek 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech není článkem II zák. č. 216/1993 Sb. porušen.

Ústavní soud se dále zabýval namítaným rozporem článku II cit. zákona s článkem 3 Úmluvy o politice zaměstnanosti č. 122. Z tohoto ustanovení zejména plyne, jak již bylo uvedeno, že při provádění této úmluvy bude se zástupci osob, jichž se dotknou opatření, která mají být učiněna, zejména se zástupci zaměstnavatelů a pracovníků, projednána politika zaměstnanosti. Tuto Úmluvu však nelze podle přesvědčení Ústavního soudu považovat za mezinárodní smlouvu o lidských právech a základních svobodách ve smyslu čl. 10 Ústavy a důsledně vzato by nebylo třeba zkoumat, zda je napadeným článkem II zákona porušena. V tomto směru lze argumentovat též čtvrtou hlavou Listiny ("Hospodářská, sociální a kulturní práva"), kde se v článku 26 odst. 3 stanoví jako základní právo člověka toliko právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Z tohoto ustanovení lze tedy dovodit pouze právo na zaměstnání, které je konkretizováno zákonem č. 1/1991 Sb. , o zaměstnanosti. Podle tohoto předpisu je právem na zaměstnání právo občanů, kteří chtějí a mohou pracovat a o práci se skutečně ucházejí,

- a) na zprostředkování pracovního uplatnění ve vhodném zaměstnání,
- b) na rekvalifikaci nezbytnou k pracovnímu uplatnění,
- c) na hmotné zabezpečení před nástupem do zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání.

Za této právní situace je zřejmé, že obsah článku 3 cit. Úmluvy č. 122 (jejíž duch má čistě programový a nikoli regulativní charakter) je pouze technickoorganizačním pravidlem, které sice souvisí s ústavním právem podle cit. článku 26 odst. 3 , nelze je však kvalifikovat jako základní právo a svobodu ve smyslu Listiny základních práv a svobod . Rovněž Úmluvu č. 122 o politice zaměstnanosti nelze jako celek považovat za mezinárodní smlouvu ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky . Ostatně, ze zprávy Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky ze dne 16. 2. 1994 plyne, že ani podle interní klasifikace Mezinárodní organizace práce není tato Úmluva považována za úmluvu z oblasti lidských práv a základních svobod. Totéž zjistil Ústavní soud z Úředního bulletinu (Official Bulletin) Mezinárodní organizace práce, vol. LXX, 1987, series A, appendix II., kde pod heslem "Basic human rights" není Úmluva MOP č. 122 uvedena a je zahrnuta pod heslo "Employment policy and human resources development."

Konečně je na místě uvést, že článek 3 Úmluvy č. 122 nesleduje ochranu pracovníků ze strany odborových orgánů, jak tvrdí navrhovatelé. Z dikce tohoto článku je patrný i jeho cíl; projednat se zástupci zaměstnavatelů a pracovníků opatření, která mají být průběžně uskutečňována v rámci přípravy a provádění politiky zaměstnanosti, zajistit jejich spolupráci při stanovení této politiky a získat podporu pro tuto politiku tak, aby mohlo být přihlédnuto k jejich zkušenostem a názorům. O nic jiného v tomto článku nejde.

I když Ústavní soud dovodil, že Úmluva č. 122 není mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 10 Ústavy , nicméně si pro úplnost ověřoval, zda byl článek 3 této Úmluvy napadeným článkem II zákona dotčen. V tomto směru zjistil zprávou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy došlou dne 24. 3. 1994, že návrh novely zákona o vysokých školách (č. 216/1993 Sb.) byl v únoru 1993 rozeslán do zkráceného meziresortního připomínkového řízení, v rámci něhož byl zaslán i Vysokoškolskému odborovému svazu. Zástupce tohoto svazu ing. P. Kaifoš se zúčastnil připomínkové porady k návrhu, která se konala 22. 2. 1993, a vyslovil na ní jménem odborového svazu nesouhlas se

změnou pracovního poměru sjednaného na dobu neurčitou v pracovní poměr na dobu určitou, pokud jde o učitele a vědecké pracovníky VŠ. Zamítavé stanovisko tohoto odborového svazu bylo uvedeno ve vyhodnocení připomínkového řízení při předložení návrhu novely zákona vládě dne 23. 2. 1993. Je tedy zřejmé, že novela zákona o vysokých školách (zák. č. 216/1993 Sb.) byla se zástupci pracovníků bez ohledu na výsledek řádně projednána. Ustanovení cit. novely lze považovat za opatření přijímaná za účelem podpory aktivní politiky zaměstnanosti a je tedy třeba dovodit, že článek 3 Úmluvy č. 122 o politice zaměstnanosti nebyl článkem II cit. zákona dotčen.

Ústavní soud se konečně zabýval i namítaným rozporem článku II zákona s Úmluvou o diskriminaci (zaměstnání a povolání) č. 111 zejména z hlediska cit. článků 1, odst. 1 písm. a), 2, 3 písm. b), c). Ani v tomto směru se s navrhovatelem neztotožnil. Bližší důvody jsou rozvedeny na jiném místě tohoto nálezu. Ústavní soud zejména zdůraznil a zdůrazňuje prioritní nutnost zajištění práva na vzdělání ve smyslu článku 33 odst. 1 Listiny , jehož svobodný rozvoj v prostředí konkurence schopných, morálně a odborně kvalifikovaných učitelů a vědeckých pracovníků je hodnotou natolik významnou a silnou, že je třeba dát jí v konkrétní situaci přednost před požadavkem "nerozlišovat" (v otázce skončení pracovního poměru ve smyslu článku II zákona) mezi učiteli a vědeckými pracovníky VŠ na straně jedné a mezi pracovníky jinými na straně druhé.

Z těchto důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že ani Úmluva o diskriminaci (zaměstnání a povolání) č. 111 není napadeným článkem II zákona č. 216/1993 Sb. porušena.

Proto Ústavní soud návrh skupiny poslanců na zrušení článku II zákona č. 216/1993 Sb. zamítl. ad 2) Ústavní soud se dále zabýval napadeným ustanovením § 27 odst. 8 cit. zákona , podle něhož pracovní poměr učitelů a vědeckých pracovníků vysokých škol se sjednává na dobu určitou v trvání dvou až pěti let; na kratší dobu jej lze sjednat, jestliže o to pracovník písemně požádá.

Z ustanovení § 13 zák. č. 182/1993 Sb. , o Ústavním soudu, plyne, že vyhovění návrhu na rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) (zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení) v první řadě předpokládá, že se pro něj vysloví alespoň 9 přítomných soudců. Tato podmínka splněna nebyla, neboť kvalifikovaná většina přítomných soudců se ani pro návrh skupiny poslanců na zrušení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb. ve znění zákona č. 216/1993 , ani pro zamítnutí tohoto návrhu nevyslovila. Proto Ústavní soud i návrh skupiny poslanců na zrušení uvedeného ustanovení zamítl, aniž se po materiální stránce zabýval otázkou, zda ust. § 27 odst. 8 citovaného zákona je či není v souladu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy.

P o u ě n í :

Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 17. května 1994

ODLIŠNÁ STANOVISKA

1. STANOVISKO

soudců Ústavního soudu České republiky JUDr. P. H., JUDr. V.J. a JUDr. V.Š., podané podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb. k nálezu Ústavního soudu České republiky ve věci návrhu skupiny poslanců na zrušení ustanovení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb. , o vysokých školách, ve znění zákona č. 216/1993 Sb. , a čl. II zákona č. 216/1993 Sb. , kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb.

Odlišné stanovisko, podané k části výroku nálezu, kterým se zamítá návrh skupiny poslanců na zrušení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb. , ve znění zákona č. 216/1993 Sb. , a k jejímu odůvodnění, se zakládá na následujících důvodech:

Ta část výroku nálezu, kterým se zamítá návrh skupiny poslanců na zrušení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb. , ve znění zákona č. 216/1993 Sb. , je zdůvodněna v nálezu skutečností, že plénum Ústavního soudu České republiky při rozhodování nedospělo k většině devíti přítomných soudců,

vyžadované § 13 zákona č. 182/1993 Sb. Důsledkem nedosažení zákonem požadované většiny tudíž podle nálezu je rozhodnutí o zamítnutí návrhu.

Podle § 13 zákona č. 182/1993 Sb. se většina devíti přítomných soudců vyžaduje také pro přijetí rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky, tj. pro rozhodnutí o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení. V řízení o zrušení zákonů ukládá ustanovení § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. Ústavnímu soudu České republiky posuzovat jejich obsah "z hlediska jejich souladu" s ústavními zákony a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy.

Výsledkem tohoto posouzení je buď závěr o rozporu zákona s ústavními zákony či mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy, nebo závěr o jejich souladu. Důsledkem závěru o rozporu je podle § 70 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. zrušení zákona (nebo jeho ustanovení), důsledkem závěru o souladu je potom podle § 70 odst. 2 cit. zákona zamítnutí návrhu. Jelikož je zamítnutí návrhu již výsledkem posouzení souladu zákona (resp. jeho ustanovení) s ústavními zákony či mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy, zakládá překážku rei iudicatae.

Obě rozhodnutí, tj. rozhodnutí, kterým se zrušuje zákon (resp. jeho ustanovení), jakož i rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zrušení zákona (resp. jeho ustanovení), z hlediska právní síly mají totožný smysl, kterým je autoritativní závěr o vztahu zákona k ústavním zákonům nebo k mezinárodním smlouvám podle čl. 10 Ústavy, důsledkem kterého je zrušení zákona nebo překážka rei iudicatae. Pro obě tato rozhodnutí je tudíž nutno vyžadovat totožný procesní postup, včetně stejné zákonem požadované většiny (tj. většiny devíti soudců). Jelikož v daném případě tato většina dosažena nebyla, autoři odlišného stanoviska považují část výroku nálezu, kterou se zamítá návrh skupiny poslanců na zrušení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb., ve znění zákona č. 216/1993 Sb., za rozpornou s ustanoveními § 13, § 68 odst. 2 a § 70 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb.

V Brně 17. 5. 1994

2. STANOVISKO

soudce Ústavního soudu JUDr. P.V. k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 5. 1994, kterým byl zamítnut návrh skupiny poslanců Parlamentu na zrušení ustanovení § 27 odst. 8 zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, ve znění zákona č. 216/1993 Sb., a na zrušení čl. II zákona č. 216/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, podané podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu:

Podle mého právního názoru měla být obě napadená ustanovení zrušena, a to z těchto důvodů:

I.

Článek II. zákona č. 216/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, změnil pracovní poměry učitelů a vědeckých pracovníků, které s vysokými školami uzavřeli před datem účinnosti tohoto zákona, (tj. před 20. 9. 1993) na dobu neurčitou, v pracovní poměry na dobu určitou do 30. 9. 1994. Ex lege tedy došlo k zásahu státní moci do soukromoprávní sféry značného počtu subjektů. Ze zákona byly transformovány smlouvy, které byly účastníky pracovního poměru uzavřeny svobodně a volně na dobu časově neomezenou na smlouvy časově limitované. Tento závažný zásah do nabytých práv odůvodnila Poslanecká sněmovna Parlamentu ve svém vyjádření tím, že smyslem zákona je dosažení mobility pedagogických pracovníků a zabezpečení výuky pedagogy, kteří si budou udržovat a zvyšovat odbornou kvalifikaci v souladu s novými poznatky vědy a techniky; současně pak je změnami sledována i možnost transformace vědeckých pracovníků z Akademie věd na vysoké školy. S tímto odůvodněním nelze souhlasit.

K základním zásadám právního státu patří smluvní svoboda a ochrana práv ze smluv, které byly v souladu s právním řádem uzavřeny. S touto svobodou je nutné zacházet jako s nejvyšším principem,

který nemůže být obětován údajné účelnosti. Pokud zákonodárny sbor k takovým krokům sáhne, nejde o změnu práva, t.j. o stanovení obecných pravidel chování, ale o zásah do existujících práv, tedy o vytvoření situace, kdy určité společenské procesy se neřídí pravidly určenými předem, ale kdy prim hrají momentální přání (jakkoli dobře míněná). Tím není řečeno, že by nemohla nastat situace, kdy nebude jiné cesty, jak korigovat nerovné postavení vzniklé na základě dřívějších nespravedlivých aktů, než zasáhnout do existujících právních vztahů. V daném případě však taková situace nebyla a není.

Většina pracovních smluv učitelů VŠ a vědeckých pracovníků na těchto školách byla uzavřena za podmínek, kdy právní řád sice obecně uzavírání pracovních smluv na dobu určitou omezoval co do délky i možnosti jejich opakovaného sjednávání, avšak právě u zmíněných profesí tato omezení neplatila (§ 3 odst. 1, písm. c) resp. a) nařízení vlády č. 223/1988 Sb. , kterým se provádí zákoník práce , ve znění pozdějších předpisů). Jinak řečeno - pokud byly pracovní smlouvy uzavřeny na dobu neurčitou, nestalo se tak proto, že právní úprava jinou možnost nedávala či omezovala, ale za situace naprosté smluvní volnosti. Kromě toho, jak vyplývá ze zprávy, která byla Ústavnímu soudu podána Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, z 12 648 učitelů zaměstnaných na VŠ k 31. 10. 1993 jich bylo po 1. lednu 1990 přijato 5 941. Jestliže tito noví pracovníci byli přijati po vzájemné dohodě na dobu neurčitou, pak vůči nim je zákonodárcův zásah bezesporu neadekvátní a těžko jej odůvodnit snahou po mobilitě pedagogických pracovníků a vyšším zájmem na zajištění práva na vzdělání v žádoucí kvalitě. Zásah do nabytých práv však neobstojí ani u pracovních poměrů uzavřených na dobu neurčitou před 1. lednem 1990. Zákoník práce dává totiž zaměstnavatelům dostatek prostředků k tomu, aby sbory pedagogů a vědeckých pracovníků byly obměněny a pracoviště zreorganizována. Výpovědní důvody § 46 ZP , ať již tzv. organizační či jiné, jsou dostatečné k dosažení chtěného. Jejich použití je na vůli zaměstnavatele a zaměstnanci jako rovnoprávnému partnerovi zachovává právo na soudní ochranu, jakož i jiná práva, kterých transformací ex lege na pracovní poměr na dobu určitou de facto pozbývá (zákaz výpovědi podle § 48 ZP , vyloučení pracovních poměrů na dobu určitou u některých kategorií pracovníků, právo na odstupné při organizačních změnách atd).

Kromě právních argumentů je třeba uvést, že samotná transformace pracovních poměrů učitelů VŠ žádnou "stejnou startovací plochu" pro zájemce o vědecko-pedagogickou práci nevytvoří. Chybí zde totiž především taková situace na trhu pracovních sil, která by činila povolání učitele VŠ natolik prestižním, že by počet zájemců o toto povolání byl významně vyšší, nežli počet pracovních příležitostí. Tak tomu ovšem není. Stejně tak je skutečností, že na většině vysokých škol došlo v období od přijetí zákona č. 216/1993 Sb. do data jeho účinnosti u většiny vědeckopedagogických pracovníků ke změně pracovních poměrů uzavřených původně na neurčitou dobu v pracovní poměry na dobu určitou, zpravidla na dobu 5 let. Obě výše zmíněné skutečnosti tedy de facto anulovaly záměry a cíle, které snad novela sledovala.

Na základě výše uvedených argumentů zastávám stanovisko, že článek II. zákona č. 216/1993 Sb. je v rozporu s ustanovením čl. 1 Ústavy České republiky , s články 1 , 3 odst. 1 a čl. 36 odst. 1, Listiny základních práv a svobod , jakož i s Úmluvou č. 111 o dis- kriminaci v zaměstnání a povolání. Demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka vylučuje, aby princip stejného zacházení v podmínkách zákona byl porušován pro dosažení krátkodobých cílů. Účelovost, jakkoli dobře míněná, otevírá cestu libovůli. Požadavek jakési otevřené možnosti kariéry pro všechny talenty je nejen iluzorní, ale nutně musí vyvolat otázku, kde činnost státní moci, snažící se vytvořit jakési stejné šance či startovní čáry, by měla končit. Naopak je třeba přisvědčit názoru, že dodržování dlouhodobě platných pravidel prospívá šancím každého, byť by se to v daném okamžiku nedalo prokázat.

II.

Pokud jde o ustanovení § 27 odst. 8 zákona o VŠ, podle kterého se pracovní poměry učitelů a vědeckých pracovníků VŠ sjednávají na dobu určitou v trvání 2 až 5 let, případně na dobu kratší,

jestliže o to pracovník požádá, je třeba uvést:

Návrh skupiny poslanců byl podán v době před novelizací Zákoníku práce (zákon č. 74/1994 Sb.), tedy v době, kdy Zákoník práce jednoznačně preferoval pracovní poměry na dobu neurčitou. Jak již bylo uvedeno v části II, bylo však u učitelů VŠ a vědeckých pracovníků umožněno prakticky volné uzavírání pracovních smluv termínovaných. Zákon zde tedy respektoval specifickou práci uvedených profesí, avšak ne tak, že by uzavírání jiných typů smluv vylučoval. Nedomnívám se, že by specifika byla natolik významná a natolik odlišovala zmíněná povolání od jiných, že by bylo nezbytně nutné direktivně určit zákonem, že pracovní poměry mohou být v těchto případech uzavírány pouze na dobu určitou, při současném určení délky této doby. Takové omezení není ani v souladu s akademickými svobodami, tak jak byly vymezeny zákonem č. 172/1990 Sb. , neboť relativně krátkodobé pracovní poměry by nedávaly učitelům a vědeckým pracovníkům možnost plného využívání akademických práv a svobod a činily by je značně závislémi na vedení VŠ a jednotlivých fakult. Mají-li být VŠ samostatnými a do jisté míry autonomními vědeckými a vzdělávacími pracovišti, je na místě ponechat na jejich uvážení a jejich dohodě s pracovníkem, jaký typ pracovní smlouvy bude uzavřen. Pouze toto pojetí je v souladu s ustanoveními Listiny základních práv a svobod , která zakotvují svobodu a rovnost v právech, zákaz diskriminace a která připouští zákonná omezení základních práv a svobod jen za stanovených podmínek a stejně pro všechny případy (čl. 1 , čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 3 Listiny). V souvislosti s ustanovením § 27 odst. 8, zákona o VŠ nelze argumentovat tím, že by zde stát poskytoval určité skupině občanů méně výhod než jiné ve veřejném zájmu a pro veřejné blaho, jak dovodil náleží Ústavního soudu ČSFR uveřejněný pod č. 11/1992 Sbírky usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR. Těmito hledisky nelze ostatně dost dobře argumentovat ani v problematice uvedené v části I. tohoto stanoviska.

Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno v předchozím textu, zastávám názor, že také ustanovení § 27 odst. 8 , zákona č. 216/1993 Sb. mělo být pro rozpor s citovanými články Listiny zrušeno. Neústavnost citovaného ustanovení zákona je dána i jeho nesouladem s čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy č. 111 o diskriminaci v zaměstnání a povolání.

V Brně 18. května 1994